

15. oktobris

Svētā

Terēze no Jēzus (Terēze no Avilas)

(1515–1582)

**karmelīte, Karmela ordeņa reformatore,
garīgās dzīves skolotāja un mistiķe,
Baznīcas doktore
piemiņas diena 15. oktobrī**

iemācījās lūgties. Terēzi mīlēja un pie viņas tiecās gan klostera ļaudis, gan arī cilvēki, kas dzīvoja ārpus klostera sienām, – īpaši tie, kas vēlējās iet svētuma ceļu. Pat Terēzes tēvs bieži vien viņu apmeklēja, lai lūgtu kādu garīgu padomu. Savas meitas vadībā viņš sasniedza tādu garīgo briedumu, ka mira kā svētais. Ap šo Avilas klostermāsu pulcējās viņas draugi, kurus saistīja Terēzes vīrišķīgais maigums un maigais skarbums.

Reiz, atgriežoties no sarunām par garīgās dzīves jautājumiem, viņa gāja garām statujai, kurā bija attēlots Jēzus, kas tiek šausnīti. Lūk, ko stāsta Terēze: „*Kad paskatījies uz Viņu, es izjutu tādas sāpes, tādu nožēlu par savu nepateicību, ar kādu es atbildu uz Viņa mīlestību, ka likās – sirds lūzīs. Es nometos pie Viņa kājām, asarām plūstot, un lūdzu, lai Viņš dāvā man žēlastību vairāk Viņu neapvainot.*” Gandrīz vai tajā pašā laikā Terēze sastapa jaunu priesteri, kas, uz klausot viņas grēksūdzi, palīdzēja Terēzei izārstēt sevi, nevis raugoties uz to, cik viņa darījusi vai nav darījusi ļauna, bet gan domājot par labo, kam viņa stājusies ceļā, darbojoties pretī Dieva žēlastības straumei.

Tā bija kā jauna piedzimšana. Terēze par to runāja kā par „jaunas dzīves” sākumu. Viņa piedzīvoja dziļu atgriešanos, kuru grūti aprakstīt, bet par kuru, lietojot visvienkāršākos vārdus, var sacīt tā: senās pretrunas starp Dieva pasauli un cilvēcisko, starp mūžību un laiku, starp mīlestību pret Dievu un mīlestību pret tuvāko pēkšņi atrisinājās, kad viņa tiešā veidā, dzīvi, it kā no acīm būtu nokritušas zvīņas, apzinājās, ka Kristus vienlaikus ir gan mūsu Dievs, gan mūsu tuvākais, mūžība, kas ienāk laikā, un Draugs, ar kuru var dzīvot plec pie pleca, sarunāties, pavadīt kopā laiku kā ar jebkuru citu draugu un – vēl labāk.

Kopš tā laika viņa nedalīti nodevās lūgšanai, saprotot to kā centienus līdz galam patiesi sekot Kristum Viņa zemes dzīves noslēpumos: apcerot Kristus dzīves reālos notikumus un īpašu nozīmi veltot Euharistijai. Un Terēzes dvēseli pārpludināja redzējumi un mistiskie pārdzīvojumi, it kā patiešām būtu pārplisījis plūvurs, kas parasti mūs no Kristus šķir.

Ārējie apstākļi Terēzei atkal lika aizdomāties par viņas aicinājumu – viņa dzīvoja klosterī, kurā atradās gandrīz divi simti māsu. Te nebija nekādu problēmu ne praktiskajos un ekonomiskajos jautājumos, ne attiecībā uz disciplīnu (arī tas viss atgādināja šķīstītavu). Tas, ka klosterī bija tik daudz iemītnieču, netraucēja viņas vienotību ar Dievu, kas bija tāda, it kā viņa dzīvotu vientulībā. Taču Terēze ieklausījās draudzeņu padomos, un pamazām viņai radās iecere radīt nelielu, nabadzīgu klosteri, kurā būtu pavisam nedaudz māsu (divpadsmit – tāpat kā

apustuļi) un kur valdītu dziļa klusēšana un patiesa nabadzība, – klosteri, kas būtu kā „Paradīzes stūrītis”.

Pēc daudzām neveiksmēm Terēze šādu klosteri nodibināja, sapulcināja ap sevi vairākas Avilas meitenes un kļuva tām par garīgo māti, un tur viņa dzīvoja pārliecībā, ka atradusi savā dzīvē mierīgu ostu, priecājoties par to, ka beidzot sasniegusi sintēzi starp mūžību un laiku, starp mīlestību pret Dievu, kuru viņa mīlēja bezgalīgi, un tikpat pilnīgu un kvēlo mīlestību pret radībām, kuras Viņš pats Terēzei bija uzticējis.

Tomēr reizēm viņai bija priekšnojautas, ka vēl kaut kas nav piepildīts. Terēze rakstīja: „*Man bieži nācās domāt par to, ka Dievam, piepildot dvēseles ar tādu bagātību (viņa runā par savām māsām), ir kāds liels nodoms.*” Turklāt aizvien lielāka kļuva viņas vēlēšanās vēstīt citiem par to lielo laimi, ko viņa piedzīvo: „*Man bieži likās, ka esmu līdzīga cilvēkam, kam pieder dārgumi un kas vēlas tajos dalīties ar visiem.*”

Un, lūk, pēkšņi viņai atklājās tālaika Baznīcas traģiskais un skumju sagrauztais vaigs. Tieši tad, kad Terēze nodibināja savu pirmo atjaunoto karmelītu klosteri, Francijā sākās ticības kari. Terēze savā iztēlē skatīja līdz tam neredzētu ainu: kristiešus, kas cīnās ar kristiešiem un tos nogalina, baznīcas, kas tiek dedzinātas un izlaupītas, klosterus, kas tiek triecienā ieņemti un aplaupīti, Vis-svētākā Altāra Sakramenta zaimošanu, nenovīdību un naidu pret pāvestu un biskapiem.

Terēze vēl nebija atguvusies no pirmā trieciena, kura dēļ cieta pat fiziski, kad viņu ievainoja cita vēsts, kas, iespējams, bija vēl briesmīgāka. Viņas klosterī ciemojās franciskānis, kas atgriezās no Jaunās Pasaules. Terēze ar prieku un lepnumu iztālēm sekoja līdzī tās iekarošanai – tā bija visas tautas lieta, un tajā piedalījās viņas pašas brāļi. Terēze to uzskatīja par bruņiniecisku misiju. Bet nu viņas acu priekšā bija nežēlīgas ainas – jaunās tautas ne tikai nepievērsās Kristum, bet, tieši otrādi, gāja bojā, kļūstot par necilvēcīgo un cietsirdīgo spāņu konkistadoru medījumu. Protams, ne jau visi bija tādi. Bet kā Terēzei būtu jāuzņem šie briesmīgie vārdi: „*Es redzēju, kā mirstošie indiāņi raudot atsacījās no pēdējās svaidīšanas, jo viņi nevēlējās nonākt spāņu Paradīzē.*”

Terēze nebija tas cilvēks, kas, izdzirdot šausminošus jaunumus, apjuktu, bet pēc tam par tiem tenkotu. Viss, ko Terēze dzirdēja, viņai kļuva par iemeslu lūgšanai – sarunai ar Kristu, par stimulu pieņemt lēmumu. Vispirms viņā bija dzimusi apziņa par savu personisko atbildību, kas raksturīga svētajiem, kuri vienmēr apzinās savu saistību ar notiekošo: „*Varbūt tieši es ar saviem grēkiem esmu sadusmojusi Kristu, un Viņš pielāva, ka pār zemi nāk tik*

daudz nelaimju.” Taču Terēze nekrita izmisumā, bet sāka enerģiski rīkoties – viņai jāpaveic tas mazumiņš, kas atkarīgs no viņas. Šis „mazumiņš” tika paveikts ar noteiktību un bez jebkādiem kompromisiem – Terēze deva svētīto Dievam visu darīt, cik vien tas iespējams, pilnīgi, tas ir, viņa apsolīja ik situācijā izvēlēties tādu rīcību, kas viņai šķitīs vispilnīgākā. Visbeidzot, apstākļu sakritība un garīgo vadītāju lūgums noteica to, ka Terēzei bija jāuzņemas ne tikai viņas mazā klostera vadība, bet visa Spānija jāpiepilda ar kopienām, kas būtu līdzīgas tai, kuru viņa bija nodibinājusi, un jāatjauno viss karmelītu ordenis.

Terēzei bija uzticēts milzīgs darbs. Viņai ne tikai nācās doties garos, nogurdinošos ceļojumos un piedalīties sarunās par jauno kopienas dibināšanu, bet bija arī jāveic smags darbs, lai orientētos neskaitāmi daudzajās pavēlēs un ieteikumos, kuri turklāt bieži bija pretrunīgi, lai arī tos izdeva personas, kas runāja vienas un tās pašas Baznīcas vārdā. Galu galā viņa pat nonāca inkvizīcijas rokās, pāvesta nuncijs Terēzi nodēvēja par „nepaklausīgu sievieti, klaidoni, kas pārkāpj Tridentas koncila priekšrakstus”, bet Romā karmelītu ordeņa ģenerālpriekšnieks bija saicināts par visu, ko nācās dzirdēt saistībā ar Terēzi.

Terēze to panesa pacietīgi, saprātīgi, nezaudējot drosmi, saglabājot savu sievietes pašcieņu un visupirms – bezgalīgi mīlot Kristu, stāstot visiem par jauno klusās lūgšanas izpratni un tās praktizēšanu. Laikā, kad Terēzes dzīve bija tik darbīga, ka tā varēja šķist pat drudzaina, viņa neizjauca dziļo mieru, kas raksturīgs garīgajai laulībai ar Kristu (viņai tika doti visspēcīgākie mistiskie pārdzīvojumi, kurus Terēze nosauca par „garīgo laulību”, un viņa apzinājās, ka Kristus mīlestība patiešām ir ievainojusi viņas sirdi), gandrīz vai pret savu gribu viņai nācās veikt lielu teoloģisku un izglītojošu darbu.

Terēze Baznīcā ir pirmā sieviete, kas bija teoloģe šā vārda vistiešākajā nozīmē. Viņa bija pietiekami izglītotā: labi zināja Biblii, vairāku Baznīcas tēvu darbus un daudzu tādu autoru darbus, kuri bija rakstījuši par garīgo dzīvi. Terēze dzīvoja tieši tad, kad inkvizīcija, kas maldus un briesmas saskatīja it visur, aizliegto grāmatu sarakstā bija iekļāvusi gandrīz visus tos darbus par garīgo dzīvi viņas dzimtajā valodā, kuri bija Terēzei, un pavēlēja tos iznīcināt. To arī Terēze paklausīgi izdarīja. (Kristus viņai sacīja: „Es būšu tava dzīvā grāmata.”)

Tā šai sievietei, kura būtu vēlējusies mierīgi sēdēt pie vērpjamā ratiņa, paklausības vārdā sava mūža nogalē – no 55 līdz 67 gadu vecumam – nācās rakstīt. (Ņemot vērā vidējo mūža ilgumu tajā laikā, tad Terēze bija tajā vecumā, kas atbilst 70–80 gadu vecumam mūsdienās.)

Viņa aprakstīja savu dzīvi (*Dzīve*), vispirms jau savu iekšējo dzīvi, it kā stāstot par ceļojumu savas dvēseles dziļumos. Viņa stāstīja par piedzīvoto ilgajos braucienos pa Spānijas ceļiem un visu to, kas pieredzēts, dibinot dažādus klosterus. Viņa rakstīja darbus par garīgās dzīves jautājumiem (*Pilnības ceļš*), lai iemācītu savām māsām un draugiem lūgties un lai radītu kaut ko jaunu to grāmatu vietā, kuras inkvizitors pavēlējis sadedzināt. Viņa uzrakstīja tūkstošiem vēstuļu, kurās sarunājās ar visdažādākajiem cilvēkiem (karāļiem, teologiem, bīskapiem, saviem līdzstrādniekiem, mājiniekiem, klostera brāļiem un māsām). Kā sacījis kāds no viņas laikabiedriem, daudz, pat karalis Filips II, „viņas vēstules saņēma kā dzīvības pilnu pamācību savam labumam”.

Un, visbeidzot, mūža noslēgumā Terēze uzrakstīja savu šedevru, kas saucas *Dvēseles pils*. Avilas Terēze aprakstīja dvēseles pili, kurā ir daudz mājokļu un tūkstošiem istabu, – tās visas ir izvietotas ap centrālo mājokli, kurā atrodas visu dārgumu Dārgums – Vissvētā Trīsvienība, kas izstaro apžilbinošu gaismu, kura apgaismo visu pili. Durvis, pa kurām iekļūst šajā pilī, visiem, pat tiem, kuri vēl atrodas grēka tumsā un aukstumā, ir vienas – tā ir lūgšana. Tas, kas lūdzas, kā nu prot, bet lūgšanu neatmet, pat ja viņš būtu iestīdzis grēkos, atstāj durvis atvērtas un uztur sevī vēlēšanos nostāties uz ceļa, pa kuru būtu jāiet. Un vispirms viņš atstāj atvērtas durvis Dievam, kas vienmēr var vērsties pie viņa ar savu aicinājumu, pilnu nepārvarama, valdzinoša spēka.

Terēze rakstīja: „*Dievs dvēseles neglāsta,*” – jo vairāk Viņš tās mīl, jo neatlaidīgāk ved pa visiem tiem ceļiem, kurus gājis Jēzus Kristus, – līdz pat krustam. Tā saskaņā ar noslēpumaino Dieva nodomu Terēzes mūža pēdējās dienās notika tas, kas vēl pirms neilga laika viņai šķistu neiespējams, – Terēze piedzīvoja to, ko viņas biogrāfi sauc par „asiņojošo jūtu skumjām” un „tikšanos ar vientulību”.

Pēdējais ceļojums, kuru Terēze uzņēmās tikai paklausības vārdā, jo jutās „ļoti veca un nogurusi”, bija nemitīgu pazemojumu un sarūgtinājumu virkne. Jautājumu dēļ, kas saistīti ar mantošanu, kādā no klosteriem viņu slikti uzņēma un gandrīz izdzina no tā. Savukārt citā klosterī priekšniece, kas līdz šim Terēzei bija ļoti pieķērusies, bija saņēmusi rājienu. Viņa Terēzi sagaidīja tik naidīgi, ka satrauktā apmeklētāja naktī nespēja iemigt un no rīta devās prom, būdama drudzī un neuzdrošinādamās palūgt pat ceļamaizi. Ilgā brauciena laikā Terēzei kļuva slikti, viņa lūdza kaut ko ēdamu. Māsai, kas Terēzi pavadīja, neizdevās neko atrast, un viņa, sarūgtinājumā raudot, varēja piedāvāt tikai dažas žāvētas viēģes, kas bija atlikušas ceļa kulē. Terēze viņai sacīja: „*Neraudi, mana meita, to Dievs no mums šobrīd prasa.*”

Svētā Terēze no Avilas

Terēzes pavadone stāsta: „Viņa mani mierināja, sakot, ka es nedrīkstu pārdzīvot, jo vīģes tiešām ir ļoti garšīgas un daudziem nabagiem nav pat to.”

Beidzot Terēze ieradās Albā de Tormesā un izteica vēlēšanos tūlīt pat likties gultā. „*Mans Dievs,*” viņa sacīja, „cik ļoti esmu nogurusi! Jau vairāk nekā divdesmit gadu neesmu devusies pie miera tik agri.” Viņa gulēja gultā kā nevarīga vecenīte, ik brīdi sakot: „*Dievs! Nenicini manu pazemoto un satriekto sirdi!*”

Terēze cieta, atceroties savus grēkus, un lūdza Dievam piedošanu par to, ka ir Viņam tik slikti kalpojusi. Savām māsām, kas bija sapulcējušās ap viņas gulvietu, Terēze mācīja saglabāt uzticību savam aicinājumam un regulai un nesekot sliktajam piemēram, ko Terēze viņām rādījusi. Bieži, it kā lai pārlicinātu Dievu, Terēze atkārtoja: „*Es esmu Baznīcas meita.*”

Terēzes biogrāfi stāsta: „Piecos vakarā viņa lūdza sakramentus. Terēzei bija jau tik slikti, ka viņa gulēja nekustīgi. Kad Terēze saprata, ka viņai nes Euharistiju, un redzēja pa celles durvīm ienākam Kungu, kuru viņa tik ļoti mīlēja, tad, kaut arī Terēze bija pilnīgi bez spēka un

nāves smaguma saistīta, viņa piecēlās bez citu palīdzības. Deviņos vakarā, neilgi pirms nāves, Terēzes seja brīnumaini iemirdzējās un roka, kas turēja krucifiksu, sažņaudzās ar tādu spēku, ka pēc tam izņemt no tās krucifiksu tā arī neizdevās. Viņa nomira smaidot, tā, it kā runātu ar kādu, kas beidzot ir atnācis.”

Māšas no visiem klosteriem ir stāstījušas par brīnumiem, kas it visur notikuši, kamēr viņu māte atradās uz nāves gultas. Albas de Tormesas māšas liecinājušas par visaizkustinošāko no visiem: aiz tās celles loga, kurā nomira Terēze, auga mazs, aizkaltis kociņš, kas nekad neziedēja un nenesa augļus. Kad pēc tās nakts pienāca rītausma, šo kociņu klāja sniegbalti ziedi. Tas bija 5. oktobrī¹. Un tas notika tikai tāpēc, ka, ja Terēze mīlēja Jēzu kā Līgavaini, tad Jēzus vēl vairāk mīlēja Terēzi.

*Izmantojot Antonio Marijas Sikari OCD
raksta fragmentus,
materiālu sagatavojušas Aija Balode un Astra Feldmane*

*Ar pilnu šā raksta tekstu varat iepazīties
grāmatā „Svēto portreti” (KALA Raksti, Rīga, 2008)*

Avots:

Cilvēki Kalnā : svinot Ticības gadu, Mieram tuvu ikmēneša žurnāls par svētajiem. - Nr.11 (2013) - Rīga : KALA Raksti, 2013.- 26.-30.lpp.